

Op weg naar passende zorg

“Niet verbeteren wat er al is, maar anders doen”

De toekomst van goede zorg in Nederland staat op het spel, waarschuwden het Zorginstituut en de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) een jaar geleden. De kosten blijven maar stijgen en het wordt steeds lastiger om voldoende personeel te krijgen. Er moet een beweging komen naar ‘passende zorg’. Maar hoe komen we daar? Willemijn Krol van het Zorginstituut werkt aan een ‘Kwaliteitskader Passende zorg’. “Als we niets doen, groeit de zorg kapot”, waarschuwt ze.

Tekst Jos Leijen

Beeld Ron Zwagemaker

Om inzichten en inspiratie op te doen voor een Kwaliteitskader Passende zorg sprak Willemijn Krol met vertegenwoordigers van zorgorganisaties, verzekeraars, onderwijs, koepelorganisaties, banken en zelfs waterschappen. “De term ‘kwaliteitskader’ wekt de indruk dat het om zorginhoudelijke kwaliteit gaat, om effectiviteit van interventies. Maar het gaat veel meer om afspraken over de lerende beweging die we met elkaar maken richting toekomstbestendige zorg.”

Anders doen

In haar verkenning schetst Krol een rode draad waarlangs die afspraken vorm kunnen krijgen: “Het begint met een gedeelde bedoeling: samen werken aan gezonde zorg nu en in de toekomst. En de overtuiging dat je die niet bereikt door te verbeteren wat er al is, maar door anders te doen. Dat anders doen gaat over de maatschappelijke opgave waarvoor we staan. Dat gaat over meer dan alleen kwaliteit van zorg of betaalbaarheid. Passende zorg wordt alleen wat als we volledig gericht zijn op wat mensen nodig hebben en wat we als samenleving belangrijk vinden. En dit bereiken we met samenhang in plaats van versnippering.”

“Samenwerken en anders doen vormen met de vier passende zorg-principes (zie kader op pagina 8) de ruggengraat voor het vormgeven van gezonde zorg, preventie en welzijn. Met deze basis kunnen we een blijvende beweging op gang brengen, die niet meer vrijblijvend is. Een beweging waarin betrokkenen elkaar aan de uitgangspunten en principes houden en elkaar waar nodig corrigeren.”

Mantra

Het zorgstelsel moet zelf gezonder worden, betoogt Krol. Het is de afgelopen decennia uit zijn voegen gegroeid. De kosten blijven stijgen, het personeel staat onder grote druk en het is nog maar de vraag of de komende generatie de zorg kan krijgen die ze nodig heeft. “We sussen onszelf in onze beleidsstukken in slaap met de mantra dat we in Nederland ‘een van de beste zorgstelsels ter wereld’ hebben. Dat is misschien nog steeds zo, maar hoe borgen we dat voor de komende generaties? Hoe houden we de gezondheidszorg gezond? We hebben inderdaad prachtige interventies, maar daarvoor grijpen we vaak te snel naar medische oplossingen en denken we te weinig na over

Signalelementen Passende zorg

Het Zorginstituut werkt aan een Kwaliteitskader Passende zorg, dat medio 2022 naar verwachting klaar is. Dit kwaliteitskader biedt een duidelijk beeld van de voorwaarden waaraan passende zorg in de praktijk moet voldoen. Deze leidraad gaat ook gelden voor de vergoeding van zorg via het basispakket: zorg die niet aan de basisprincipes voldoet, moet in de toekomst niet (langer) worden vergoed. Ook publiceert het Zorginstituut in samenwerking met zorgverleners en patiëntenverenigingen binnen een jaar vier zogeheten Signalelementen Passende zorg: voor mensen met kanker, hart- en vaatziekten, en voor de ggz en langdurige zorg. We brengen de grote, complexe vraagstukken in kaart, en de oplossingen waaraan al wordt gewerkt. Met als doel het realiseren van passende zorg.

“We sussen onszelf in onze beleidsstukken in slaap met de mantra dat we in Nederland ‘een van de beste zorgstelsels ter wereld’ hebben. Dat is misschien nog steeds zo, maar hoe borgen we dat voor de komende generaties? Hoe houden we de gezondheidszorg gezond?”

alternatieven. Mijn schrikbeeld is dat we in de toekomst fantastisch ‘gereedschap’ hebben, maar dat de weerbaarheid is uitgeput, de solidariteit is uitgeput, de zorgverleners zijn uitgeput, en de essentie van de opgave niet wordt geraakt. Passende zorg gaat over een gezond en toekomstbestendig zorgstelsel. Dat is meer dan de vraag of we de zorg die we kunnen leveren, gepast gebruiken. Daarmee kunnen we de aanbodkant sturen. Maar een minstens zo grote opdracht ligt in het beïnvloeden van de vraagkant.”

Overtuiging, wilskracht en moed

Er is een transformatie nodig die de inzet van alle betrokken partijen vraagt. “We moeten

omdenken. Dat is lastig voor partijen die in het systeem zitten. Het vraagt creativiteit en de wil om voorbij het eigen belang en de eigen manier van werken te kijken. Het komt erop aan dat partijen die onderdeel zijn van het systeem, ook onderdeel willen worden van de opgave voor de toekomst. Dat geldt voor zowel private als publieke partijen. Daarvoor moeten we de benodigde overtuiging, wilskracht en moed in elkaar ‘aan zetten’. Dat ‘aan zetten’ en richten naar de opgaven waarvoor we staan is de échte uitdaging van passende zorg.”

Hoe passende zorg er precies uit gaat zien, weet Krol nu ook nog niet. “Dat gaan we ►

VIER PRINCIPES

Passende zorg kenmerkt zich door vier belangrijke principes. Deze staan beschreven in het adviesrapport *De toekomst is nu*:

1. Passende zorg is waardegedreven: zij heeft meerwaarde voor de patiënt tegen redelijke kosten.
2. Passende zorg zet in op gezondheid in plaats van ziekte: veel ziekten kunnen worden voorkomen of uitgesteld door een gezonde leefstijl of door preventieve (zorg)interventies.
3. Passende zorg komt samen met de patiënt of cliënt tot stand: de patiënt is goed geïnformeerd over alle behandelopties en de voor- en nadelen daarvan. Op basis daarvan kiest de patiënt samen met de behandelaar een behandeling die het beste past bij zijn of haar situatie.
4. Passende zorg wordt waar mogelijk dicht bij de patiënt of cliënt georganiseerd: vaak is het mogelijk (delen van) zorg vanuit het ziekenhuis naar de omgeving van de patiënt (de eerste lijn) te verplaatsen of deze digitaal aan te bieden.

Fragment uit video over Passende zorg (te zien op zorginstituutnederland.nl/werkagenda/passende-zorg)

“Mijn schrikbeeld is dat we in de toekomst fantastisch ‘gereedschap’ hebben, maar dat de weerbaarheid, de solidariteit en de zorgverleners zijn uitgeput, plus de essentie van de opgave niet wordt geraakt. Passende zorg gaat over een gezond en toekomstbestendig zorgstelsel”

de komende tijd met elkaar vormgeven.” Ze vertelt dat ze op een zondagavond VPRO Zomergasten keek met als gast Rijksbouwmeester Floris Alkemade. Die deed een uitspraak die ze direct op een kladje schreef en verwerkte in haar presentatie over de kaders voor passende zorg: je leert pas dijken te bouwen als je je kunt voorstellen dat het mogelijk is om op de bodem van de zee te wonen. Het begint met die verbeeldingskracht.

Ieder zijn rol

“Passende zorg betekent dat we verder moeten kijken dan wat er nu is. Elke partij heeft daarbij haar rol. Het Zorginstituut kan bijvoorbeeld bijdragen met risicogericht cyclisch pakketbeheer, zodat behandelingen die geen maatschappelijke meerwaarde hebben niet meer vergoed worden. Of door zichtbaar te maken waar en hoe nu lokaal en regionaal al invulling wordt gegeven aan de principes van passende zorg. Verder blijven we samen met het veld signalelementen maken om knelpunten en kansen in beeld te brengen. Om vandaaruit te herkennen wat er nodig is om de beweging naar passende zorg te versterken.”

“Belangrijk is dat we dat ‘multipartiet’ doen in plaats van tripartiet: aanhakend op alle partners die bijdragen aan de weg naar passende zorg. En dat zijn er meer dan alleen de aanbieders, patiënten en verzekeraars. Als we werken aan de maatschappelijke opgaven van deze tijd komen ook andere partners aan boord: gemeenten, scholen, ondernemers en vooral burgers. Zij maken in gezamenlijkheid de weg naar passende zorg. Iedereen wil het zorgstelsel gezond maken. Nu is het tijd om samen die beweging vorm te gaan geven.” ●

